

PRIŠLA AKO VEĽKÝ TALENT, NO NIE VŠETCI TO VTEDY HNEĎ VIDELI

Vzor pracovitosti a vnútornej sily

Aj v najzložitejších životných okamihoch si speváčka **MARIKA GOMBITOVÁ (69)** dokázala udržať obdiv a priazeň publika. Pri príležitosti jej blížaceho sa jubilea sme si s dvorným textárom a dobrým priateľom **KAMILOM PETERAJOM (80)** pripomenuli jej takmer rozprávkovú cestu na vrchol aj nezlomnú vôľu znova sa postaviť na pódia.

Básnik, textár, dramaturg a scenárista Kamil Peteraj už poskytol o Marike Gombitovej nespočetné množstvo rozhovorov. Nečudo, veď práve vďaka jeho nezabudnuteľným textom sa z nej vyformovala nielen výnimočná speváčka, ale skutočná legenda našej populárnej hudby.

Pôvodne sme sa vôbec nechceli vracat k starým známym historikám o ich prvom stretnutí. No pri príležitosti jej blížaceho sa životného jubilea a spomínaní na Marikin hudobný talent, sa náš rozhovor predsa len celkom prirodzene posunul aj k tejto téme. „Prvýkrát som ju videl na prehliadke talentov Detviarska zlatá ruža. Bola to súťaž podobná Bratislavskej lýre a, čo je paradoxné, tam si Mariku takmer nikto nevšimol... Sedel som vtedy v porote a hovorím prítomným: „Počujete, je tu jedno dievča, a to je veľký talent!“ Niektorí sa len uskrnuli, lenže ja som v jej hlase počul niečo, čo ostatní v tej chvíli ešte nedokázali zachytiť...”

Ďalší zlomový moment prišiel na malom koncerte v internáte v Horskom parku, keď už Marika pôsobila v kapele Janka Lehotského ako vokalistka. „Vtedy zaspievala sólo asi jednu či dve pesničky, no pri jej vystúpení sa ľudia začali okamžite zbierať k pódiumu a zisťovať, kto to spieva. To bol pre mňa ďalší signál, že je v nej niečo výnimočné,” doplnil.

Dnes sa o jej začiatkoch často hovorí ako o veľkom objave. Kamil Peteraj to však vidí inak. „Trochu by som korigoval vyjadrenia o tom, že ju niekto „objavil“. Ona sa v podstate objavila sama. Len ten obrovský talent v nej musel niekto rozpoznať.”

Čím vás Marika po prvýkrát zaujala?

Keďže som absolventom konzervatória, okrem bežných vecí som si všimol najmä úroveň muzikality, tie jemné, ale dôležité detaily spevu. Bola mimoriadne muzikálna a interpretačne veľmi nadaná. Navyše z nej bolo cítiť akúsi prirodzenú prípravu – jasný predpo-

MARIKA osláví 12. septembra 70. narodeniny. Tento vek by jej istotne nikto netipoval.

S dvorným textárom a dobrým priateľom KAMILOM PETERAJOM, ktorý stál pri MARIKE od začiatku jej profesionálnej kariéry.

Na krste speváčkinej knihy *Úlomky spomienok*.

Pri príležitosti Marikinho blížaceho sa sviatku sme si s básnikom, textárom a dramaturgom KAMILOM PETERAJOM zaspomínali na jej umeleckú cestu.

FOTO: TONY ŠTEFUNKO

klad, že z nej raz vyrastie niečo skutočne výnimočné.

V čom spočívala táto príprava?

Jej otecko bol organista. Marika už ako malé dievčatko stávala pri ňom a spievala v kostole. A to je dôležitá vec. Hudba, ktorú človek vníma a spieva v chráme, obzvlášť baroková a cirkevná, jej dala základ pre neskoršiu interpretáciu populárnej hudby. Mnohé veľké svetové hviezdy vyrastali od detstva v kostoloch a začínali v zboroch. Takéto prostredie totiž podvedome vstúpuje hlbokú citovosť. Hudba potom z človeka vyrastá úplne prirodzene, priam organicky. A presne toto Marika v sebe mala. Práve preto som si vtedy povedal, že z hľadiska talentu ide o niečo oveľa vzácnejšie, než bol len bežný „materiál“, ktorý v tom čase prichádzal do pop-music.

Od začiatku ste jej pomáhali aj s tým, akou cestou sa má ako interpretka vydať?

Áno, vnímal som to tak trochu ako svoju dramaturgickú úlohu. V prvom období bolo kľúčové, aby si ju nerozpožičiavali najrôznejší autori. Ponúk bolo veľa, no keby prijala všetky, postupne by sa rozdrobila na drobné, zlacnela by. Stala by sa z nej v tých pomeroch akási „prevádzková“ speváčka bez originality. Preto som jej hovoril: „Počkaj. Musíš vedieť aj odmietat a robiť len s výborným autorským zázemím, mať svoj štýl. A musíš odovzdávať aj nejaké svoje osobné poslanstvo. Niekoľko generácie stelesňovať.“

A nebol rozdiel medzi písaním textu pre speváka či pre speváčku?

Témy, takzvané „ženské či mužské“, prirodzene visia vo vzduchu a majstrovstvom autora je vedieť ich presne zachytiť. Písanie pre speváčku vnímam veľmi podobne ako tvorbu filmového scenára. V duchu si vytvorím konkrétnu postavu, jej emócie, slovník i hranice toho, čo by povedala a čo, naopak, už nie. Ako autor nepotrebujem osobne prežiť ženskú skúsenosť. Podstatné je mať jasnú víziu a nechať danú interpretku prostredníctvom textu prehovoriť. Marika mala mimoriadnu interpretačnú intuíciu. Text dokázala hlboko pochopiť a vdýchnuť mu vlastný život. Jej obrovskému vzostupu však nesporne pomohol aj vtedajší dobový kontext. Slovenská populárna hudba bola v tom čase výrazne pozadu za českou. V Prahe už fungovali silné centrá popmusic s hviezdami ako Karel Gott a skupina okolo neho, Helena Vondráčková a Marta Kubišová s Golden Kids či Hana Zagorová. Na Slovensku sme boli, povedzme si otvorene, v určitej biede – či už išlo o autorské osobnosti, alebo úroveň televíznych programov.

Po generácii takých osobností ako bol napríklad majster Gejza Dusík, prišla vlna, ktorá nebola až tak autorsky výkonná. A práve do tohto prostredia z ničoho nič vstúpila Marika. O to väčší, zásadnejší a neprehliadnuteľnejší bol jej príchod na scénu. Samozrejme, pomohli jej aj ľudia, ktorí sa okolo nej stretli, čo skôr však →

→ považujem za šťastnú zhodu okolností, lebo sme sa všetci mohli pokojne minúť. Presne to bolo kľúčové aj pri Marike: vytvoriť okolo nej autorský okruh (autori ako Janko Lehotský, Pavol Hammel a ďalší), ktorý bude „šit“ pesničky na ňu. A hlavne výhovorky typu „my sme len na malom Slovensku“ sme zrušili. Sme len malá krajina, ale to neznamená, že tu nemôžu vznikať krásne a hlavne autentické pesničky, ktoré by si nemohlo obľúbiť naše publikum.

Keď ste začali s Marikou spolupracovať, prijímala vaše rady? Bola ochotná nechať sa viesť?

Áno, začali sme totiž spolupracovať v čase, keď jej kariéra naberala obrovské tempo. Pesnička Úsmev práve vyhrala Bratislavskú lýru a nasledujúci rok spievala na Bratislavskej lýre Vyznanie. Hoci bola u publika jednoznačnou víťazkou, vtedy bola tendencia striedať slovenských a českých víťazov. A tak skončila „iba“ strieborná. Na nadsťasovej kvalite Vyznania sa však nič nezmenilo, pretože publikum si prirodzene túto skladbu pýtalo a aj dodnes patrí k vrcholom jej vystúpení. Jej kariéra sa slubne rozbiehala ďalej, až kým neprišla tá strašná tragédia, po ktorej Marika zostala pripútaná na vozík. Vtedy pred nami zrazu stál úplne nový problém...

Aký?

Ako ju vrátiť späť do sveta populárnej hudby a znovu ju predstaviť publiku tak, aby ju v žiadnom prípade nevníмали cez optiku ľútosti. To bolo absolútne kľúčové. Nemohli sme stavať na formulácii:

MARIKA pred objektivom fotografa Lukáša Kimličku.

FOTO: LUKÁŠ KIMLIČKA

„Pozrite sa, aká je dobrá napriek tomu, čo sa jej stalo. Nie!“ Muselo to byť presne naopak: „Je vynikajúca, a práve preto jej tleskame.“ Súciť je pre interpreta to najhoršie. Popmusic je nemilosrdný žáner – neodpustí absolútne nič. Každé zaváhanie si publikum aj publicisti okamžite všimnú. Preto bolo

nevyhnutné, aby sa vrátila v plnej sile ako prvotriedna speváčka, a nie ako človek, ktorého máme obdivovať zo súcitu. Svojím neprekonateľným spevom však Marika dokázala ľudí celkom strhnúť na svoju stranu. A hlavne oslovíť ich cez srdce. V tom spočíva jej obrovská sila.

Na základe Marikinho obrovského talentu, myslíte si, že nebyť nešťastnej nehody, mala šancu prekročiť hranice Československa a presadiť sa aj na medzinárodnej scéne?

Mala na to všetky predpoklady. Dokonca existovali konkrétne ponuky zo zahraničia, ktoré sa však

Hudobné nadanie mala v sebe o detstva.

Obklopovala sa vždy len tými najlepšimi.

Na snímke s KAMILOM PETERAJOM a nebohým MEKOM ŽBIRKOM.

zastavili z politických dôvodov. Videl ju napríklad istý manažér a prišiel s návrhom, že ju vezme do Ameriky a urobí z nej svetovú speváčku. Bola to mimoriadne vážna ponuka. Keby sa tam dostala a pracovali by s ňou svetoví producenti, všetko mohlo vyzeráť úplne inak...

Ale toto nebol jediný signál. Na Slovkoncert vtedy chodili vrecia listov od fanúšikov, mnohé zo Západu. V rozhlase totiž fungovalo slovenské vysielanie pre zahraničie, ktoré väčšinou počúvali ľudia vo svete a posielali listy, v ktorých zisťovali, ako sa volá speváčka, ktorej pieseň odznela vo vysielaní v určitom čase. Keď sa to následne dohľadávalo, zistilo sa, že išlo práve o Mariku.

Navyše, obrovským dôkazom toho, že z nej mohla byť „medzinárodná“ speváčka, bolo jej víťazstvo na festivale Intervízie v Sopotoch. To bola obdoba Eurovízie. Málokto si dnes uvedomuje, v akých skromných podmienkach tam vtedy zvíťazila. Prišla bez sprievodu – bol s ňou iba Paľo Hammel. Nemala za sebou žiadny aparát, ktorý by ju tlačil dopredu, a napriek tomu suverénne získala hlavnú cenu. Toto všetko boli silné dôkazy, že jej hlas mal silu fungovať aj ďaleko za hranicami. Keď však do toho prišlo jej zranenie, všetko sa tým skomplikovalo. **Spomenuli ste, že Marika mala všetky predpoklady stať sa svetovou speváčkou. Asi za tým nebol len jej výborný hlas.**

Bolo toho omnoho viac. Marika mala ideálnu, fotogenickú tvár pre kameru a film. Keď spievala,

všetko v jej výraze plynulo prirodzene. Bola autentická, výrazná a na pódiu sa dokázala pohybovať s neskutočnou ľahkosťou, doslova ako víťor.

Mala schopnosť zaujať publikum svojou prítomnosťou. Nebol jediný koncert, keď si ju zo zákulisia nezavolali ľudia späť, aby jej opakovane zatlieskali. Publikum neoklamete. Môžete sa naučiť, ako na javisku stáť, ako pracovať s mimikou a gestami, ale pokiaľ v sebe nemáte vnútornú silu a charizmu, ktorá divákov prinúti, aby vás nechceli pustiť z pódia, tak vám to nepomôže – veľkého interpreta to z vás nespraví. Marika sa pritom nikdy nesnažila získať si publikum násilím. Bola absolútne prirodzená. Všetko, čo na javisku robila, vyvieralo organicky priamo z hudby a textu. V jej prejave nebola ani štipka kalkulu či naučenej pózy.

Zároveň bola na tie časy pomerne slušne jazykovo vybavená. Hovorila veľmi dobre po nemecky

a osvojila si bežnú angličtinu, čo v tom čase nebolo také prirodzené ako dnes. Fungovala ako špongia, dokázala do seba nasávať všetky ingrediencie dôležité pre popmusic. A predovšetkým mala mimoriadny cit pre módu a štýl. Pamätám si, že neraz prišla niekam oblečená tak, že sme len v nemom úžase pozerali. Presne vedela, čo sa k nej hodí, a túto estetickú intuíciu si zachovala doteraz.

Bola nesmierne pracovitá. Keď už neskôr bývala v Bratislave, chodila poctivo cvičiť spev do rozhlasu a navštevovala aj hodiny hlasového pedagóga Františka Tugendlieba. Absolvovala celú profesionálnu „hygienu“, ktorú kvalitný spevák nevyhnutne potrebuje.

Bola a stále je to perfekcionista. V jej slovníku neexistovala veta: „To stačí, to je dobré.“ U nás sa vtedy často žilo v takom trošku amatérskom duchu. Ona však musela ísť na javisko absolútne dokonalá. Aby som ešte pre lepšie pochopenie doplnil, jej perfekcionizmus nebol samoúčelný. Opieral sa totiž o jej neomylný inštinkt. A ten je v populárnej hudbe azda najdôležitejší. Môžete mať talent, hlas, techniku aj obrovskú pracovitosť, no ak nemáte inštinkt, ľahko zabľúdnite. Mnohí speváci podľahli rôznym vplyvom alebo sa nechali uniesť pozlátkou slávy. Marika však presne vedela, čo áno a čo nie. Mala svoj vnútorný kompas a nekompromisne si šla za svojou víziou.

Myslím, že práve tento perfekcionizmus vás spájal a preto ste si pri tvorbe tak dobre rozumeli.

S KAMILOM PETERAJOM MARIKU spája perfekcionizmus.

Určite. Keď pracujete s človekom, ktorý má rovnakú predstavu o kvalite, je to jednoduchšie. Nemusíte mu vysvetľovať základné veci. A pri Marike bolo dôležité, že mala veľmi presnú predstavu o sebe. Vedela, čo chce spievať, ako chce vyzeráť, ako má výsledok pôsobiť. Doplním ešte jednu vec, ktorá bola rovnako podstatná a urobila z nej speváčku prvej veľkosti. Vždy bola mimoriadne diskretná. Súkromný život a profesionálny život mala striktne oddelený. Najhoršie, čo sa môže stať v kapele je, keď sa v nej začnú miešať partnerské vzťahy a práca. Ona si tieto hranice vedela udržať.

Keď o Marike hovoríme, môžeme jej príbeh čiastočne zaobaliť do motívu Popolušky – čo je, mimochodom, jeden z najsilnejších a najpôsobivejších motívov v celom šoubiznise. Príbeh dievčaťa zo skromných pomeroch z Turian nad Ondavou, ktoré sa zrazu vypracuje až na samotný vrchol. Je v tom zosobnený sen, s ktorým sa ľudia dokážu okamžite stotožniť, a ona ho do bodky naplnila. Lenže za tou očarujúcou rozprávkovou líniou sa často zabúda na jednu podstatnú vec: samotný talent v reálnom svete nestačí. Aby sa takýto sen stal skutočnosťou, musíte mať v sebe železnú disciplínu, neobyčajnú pracovitosť, povestný kúsok šťastia, správnych ľudí okolo seba a predovšetkým schopnosť svoj dar neustále rozvíjať.

Čo by ste teda chceli Marike k jej narodeninám odkázať?

Marika sa zmenila zo „sezónnej“ speváčky, ktorá sa zrazu objaví a na pár rokov zasvieti, na speváčku, ktorá vydržala, počnúc nepriazňou osudu a mnohými ťažkými životnými chvíľami, statočne a s úspechom prekonať všetky nástrahy popu a vytvoriť jedinečné piesne, v ktorých zúročila svoj talent. A to je, najmä pri jej zdravotnom hendikepe, veľmi veľká vec. Želám jej preto najmä veľa, veľa rokov v zdraví a aby nám svojím spevom stále robila takú veľkú radosť ako doteraz.

JANA HOMOLOVÁ

FOTO: ARCHÍV NMH

www.zivot.sk 89